Över gränserna

Metoder för att behandla flyktingfrågor och fördomar

#ylirajojen #partiovälittää

PARTIO scout

MED UNDERSTÖD FRÅN
UTRIKESMINISTERIETS MEDEL
FÖR UTVECKLINGSSAMARBETE

Projekt för kommunikation och global fostran

2017-2018

10.12.2017 Helsingfors

Bilder: IOM, Pixabay, Pexels, Inka Kyllönen, Tuuli Maria

Använda källor i november 2017

3 Inledning

4 Så här använder du handboken

5 Viktigt att veta

11 Aktiviteter

12 Mänskliga rättigheter och invandring

15 Varför flyttar människor

17 Flykting, invandrare eller migrant?

18 Att lämna landet

20 Var finns världens flyktingar?

23 På resa

26 Nytt språk, nya utmaningar

28 Att bemöta rasism och diskriminering

30 Ny elev i klassen

33 Mediernas roll och ansvar

35 Olika utgångspunkter - ojämlika liv?

38 Min syn på världen och globala flyttrörelser

40 Vad är priset på en människa?

45 Bilagor

Inledning

I din hand håller du nu en metodhandbok för global fostran från Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry. Den innehåller praktiska övningar om globala flyktingrörelser och mänskliga rättigheter. Handbokens syfte är att ge engagerande och tankeväckande uppgifter för 12-22-åriga spejarscouter, explorerscouter och roverscouter vid evenemang inom kåren eller scouterna i stort. Metodhandboken kan även användas i skolor, övriga föreningar och andra instanser som arbetar med unga.

Uppgifterna i handboken bildar en aktivitetshelhet där deltagarna fördjupar sig i olika teman genom praktiska övningar. Dessa teman tar upp orsaker till och effekter av migration runt om i världen, de mänskliga rättigheterna i anslutning till migration och individens egna möjligheter att påverka, till exempel genom mediekritik eller att analysera attityder och.

I handboken finns sammanlagt 13 uppgifter med noggranna anvisningar. Vid varje uppgiftsbeskrivning finns också en lista på material eller tillbehör som behövs och ett orderbrev, dvs. anvisningar som grupperna ska läsa. Uppgifterna har även åldersrekommendationer. Uppgifterna passar främst för spejarscouter (12-15 år) och äldre, men med smärre justeringar kan de anpassas även för yngre. Scouterna kan genomföra alla aktiviteter som en helhet eller välja ut endast några, programmet lämpar sig för grupper av olika storlek. Platsen utgör heller inget hinder: aktiviteterna kan göras i skogen, i kårlokalen eller i klassrummet. På följande sida får du tips på hur ni kan tillämpa uppgifterna i just din grupp.

Handboken har sammanställts inom ramarna för Finlands Scouters tvåårigа projekt för global fostran ”Globaalit muuttoliikkeet – menetetty ennakkoluulo”. Utrikesministeriet har finansierat projektet. Projektets syfte är att öka ungas förståelse för globala flyttrörelser och ge de unga nya perspektiv och verktyg för att kritiskt delta i samhällsdebatten och-engagemanget om migration och mångkulturalism. Metodhandboken är utvecklad i samarbete med Finlands Flyktinghjälp och Internationella organisationen för migration (IOM).

Vi önskar er insiktsfulla stunder och inspirerande samtal baserade på aktiviteterna,
Finlands Scouters projektgrupp

Så här använder du handboken

I åldersgrupperna

Aktiviteterna i metodhandboken kan genomföras vid kårlokalen, under utflykter, sommarläger eller andra evenemang. Uppgifterna räcker till exempel för möten varje vecka under hela hösten. Aktiviteterna passar utmärkt även som temaprogram vid World Thinking day eller JOTA-JOTI. Kom ihåg att anpassa uppgifterna i handboken efter den egna gruppen och platsen!

Vid distriktens, FiSSc:s eller scoutkårernas evenemang

Metodhandboken kan med fördel användas vid Finlands Scouters, scoutdistriktens, FiSSc:s eller den enskilda scoutkårens evenemang. Aktiviteterna kan utgöra grunden för programmet under evenemangen. Det går också bra att bara välja en eller ett par av uppgifterna.

Före evenemanget är det viktig att den programansvariga och de ledare som genomför aktiviteterna har bekantat sig med materialet. Den programansvarige ska se till att de som leder aktiviteterna förstår temat och är insatta i de fakta som behandlas i uppgifterna. Under rubriken "Viktigt att veta" hittar du bakgrundsinformation om exempelvis migration, mänskliga rättigheter och attityder. Det kan vara bra att på förhand gå igenom de teman som behandlas i aktiviteterna med de ledare som ansvarar för programmet. Det är även bra att på förhand gå igenom hur ni kan skapa en trygg miljö och en atmosfär där mänskliga rättigheter respekteras och på så sätt möjliggöra konstruktiva och faktabaserade samtal.

I skolor och under workshops

Du behöver inte vara scout för att genomföra aktiviteterna! Grundskolans nya läroplan anger global fostran som en grundläggande uppgift för skolorna. Metodhandboken ger verktyg för att behandla aktuella ämnen på ett aktiverande sätt samt för att diskutera attityders och mediers inverkan på samhället, framförallt med målgruppen högstadieelever och äldre. Du kan välja ut aktiviteter ur handboken till exempelvis geografi- eller samhällskunskapsundervisningen, eller ordna en hel temadag. Aktiviteterna är planerade så att de kan genomföras även utomhus. Varför inte flytta ut undervisningen till skogen eller skolgården under en timme eller en hel dag?

Viktigt att veta

De mänskliga rättigheterna

Med mänskliga rättigheter avses de grundläggande rättigheter som varje människa har. Deras uppgift är att garantera alla människor ett värdigt liv. De tillhör varje människa på jorden och gäller överallt och alltid. Alla de mänskliga rättigheterna som nämns i konventionen om mänskliga rättigheter är lika viktiga och har lika värde sinsemellan. Ingen kan förvägras dessa rättigheter, inte ens genom personens egen önskan (Finlands FN-förbund, URL http://www.ykliitto.fi/node/2523?language=sv).

”FN:s stadga (1945) och FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948) lade grunden för det nutida systemet med mänskliga rättigheter. Dessa principer har senare kompletterats med flera olika internationella och regionala avtal om mänskliga rättigheter, t.ex. konventionen om barnets rättigheter (1989) och konventionen om flyktingars rättsliga ställning (1951)" (Finlands FN-förbund, URL http://www.ykliitto.fi/node/2523?language=sv).

En stat bör respektera och garantera individens rättigheter för att de mänskliga rättigheterna ska realiseras. Internationella människorättskonventioner förbinder de undertecknande länderna rättsligt. Konventionerna fastställer en miniminivå som staterna måste följa i sin egen nationella lagstiftning. FN:s Råd för mänskliga rättigheter övervakar att de mänskliga rättigheterna respekteras över hela världen. De mänskliga rättigheterna övervakas av konventionens eget organ, övervakningskommittén.

> Rätten att söka internationellt skydd, medborgarskap, rätt till utbildning, religionsfrihet och yttrandefrihet utgör alla mänskliga rättigheter.

Många länder, däribland Finland, har fortfarande lagar eller traditioner som står i strid med principerna för de mänskliga rättigheterna. Därför är det fortfarande en global utmaning att trygga de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna kränks globalt i och med exempelvis tortyr, dödsstraff, tvångsarbete, människohandel och begränsningar av yttrandefriheten.

I Finland utgör frågor som rasism, våld mot kvinnor och att samerna inte säkerställs de rättigheter som tillskrivs urfolk samhälleliga utmaningar kopplade till de mänskliga rättigheterna. Både enskilda medborgare och stater kan kränka de mänskliga rättigheterna. Så kallade specialgrupper så som minoriteter och ursprungsbefolkningar, sexuella- eller könsminoriteter, personer med funktionsnedsättning, äldre, kvinnor och barn är i en särskilt sårbar ställning (Utrikesministeriet, URL: http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=234289&nodeid=49583&contentlan=1&culture=fi-FI

Många organisationer har mycket stödmaterial på webben som du kan använda för att fördjupa dina kunskaper om de mänskliga rättigheterna. Titta till exempel på Flyktinghjälpens webbplats http://www.pakolaisapu.fi/sv, www.ihmisoikeudet.net (på finska), https://www.unicef.fi/skolor/ och Plan International i Finland www.globaalikoulu.net (delvis på svenska).

Migration och flyktingar

Migration innebär att en person flyttar till ett annat område, antingen inom landet eller mellan olika länder. Migration kan ske i liten skala då enstaka individer flyttar från en plats till en annan eller som stora rörelser då en hel befolkning flyttar. Människor flyttar av olika orsaker. En del flyttar frivilligt till exempel för att arbeta, studera eller efter kärleken medan andra tvingas flytta på grund av omständigheter som konflikter, naturkatastrofer eller otrygghet.

Ordning på begreppen

En invandrare är en person som har flyttat från sitt hemland med avsikten att bo i det nya landet under en längre tid, vanligen minst ett år. Invandrare är ett paraplybegrepp för alla länders medborgare som flyttat till Finland. De största invandrargrupperna i Finland kommer från det forna Sovjetunionen och Sverige.

En internflykting är en person som blivit tvungen att lämna sitt hem, exempelvis på grund av en beväpnad konflikt, våld, kränkningar av de mänskliga rättigheterna eller en naturkatastrof, men som inte har lämnat sitt hemland. Internflyktingar har alltså flytt från hemmet och hemorten, men har inte lämnat sitt hemland. Två tredjedelar av alla människor som har flytt från sina hem är internflyktingar.

En kvotflykting är en person som beviljats flyktingstatus via FN:s flyktingorgan UNHCR och som anländer till det nya hemlandet inom ramen för den flyktingkvot som mottagarlandet har fastställt. I Finland fastställs flyktingkvoten årligen av riksdagen. Kvotflyktingar kommer ofta till Finland via flyktingläger, men även direkt från krisområden. De kvotflyktingar som Finland har tagit emot de senaste åren kommer huvudsakligen från Syrien, Kongo, Afghanistan och Sudan.

(Fortsätter på nästa sida)

En flykting är en person som flytt sitt land med anledning av en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, etnicitet, religion, nationalitet, politisk uppfattning eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land, vari hen är medborgare och som på grund av tidigare nämnda fruktan inte kan eller vill återvända till det landet. En person som inte är medborgare i något land men som vistas utanför sitt tidigare stadigvarande bosättningsland och som på grund av de orsaker som nämns ovan inte kan eller vågar återvända till sitt tidigare bosättningsland kan också beviljas flyktingstatus.

FN:s flyktingkonvention definierar vem som räknas som flykting samt hens rättigheter. I Finlands Utlänningslag avses med begreppet flykting endast de personer som har fått asyl eller flyktingstatus enligt FN:s flyktingkonvention. I vardagsspråk används flykting vanligen som ett begrepp för alla de som har varit tvungna att fly från sin hemort samt de som har ett skyddsbaserat uppehållstillstånd i det nya hemlandet.

En papperslös person är en person som lever i Finland utan laglig rätt att vistas i landet. Personens uppehälle är inte officiellt registrerat hos myndigheterna och såvida inte officiellt tillåtet. Ett avslag på en persons ansökan om asyl eller uppehållstillstånd kan leda till papperslös status liksom om en persons visum eller uppehållstillstånd har löpt ut eller om personen inte har sökt uppehållstillstånd överhuvudtaget. En person som saknar pass eller annan identitetshandling är inte papperslös bara på grund av det. Asylsökande är inte papperslösa, eftersom de har rätt att vistas i landet under tiden som deras ansökan behandlas.

Migrant är en allmän term som används för en person som flyttar och bosätter sig permanent i ett annat land. Med migranter avses både immigranter och emigranter. I internationell statistik är en migrant en person som flyttar för att bo utomlands i minst ett år. I många länders statistik innefattas också personer som flyttar för kortare tid- t.ex. ett halvår eller tre månader.

En asylsökande är en person som söker skydd i ett land annat än hemlandet. Att söka asyl är en mänsklig rättighet. Endast en liten del av alla asylsökande beviljas flyktingstatus enligt FN:s Flyktingkonvention, som är baserad på personlig förföljelse. Istället kan en asylsökande få ett uppehållstillstånd som skyddsbehövande. Ett sådant behov kan till exempel vara risk för omänskligt bemötande i det tidigare hemlandet.

Källa: Finlands flyktinghjälp, URL www.pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto

Global migration

Enligt FN:s bedömning fanns det 244 miljoner internationella migranter i världen år 2015, dvs. människor som flyttat från sitt hemland. Antalet motsvarar Finlands befolkning gånger 44 eller varannan medborgare i Europeiska unionen. Majoriteten av de internationella migranterna har flyttat frivilligt till exempel på grund av arbete, studier eller familjeskäl medan cirka 10 procent har tvingats att flytta på grund av omständigheter. Antalet migranter har knappt förändrats under de senaste årtiondena. Antalet flyktingar har å andra sidan ökat. För tillfället finns det fler flyktingar i världen än någonsin sedan andra världskriget. Under de senaste sju åren har antalet nästan fördubblats, från 34 miljoner till över 65 miljoner.

Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR fanns det i slutet av 2016 närmare 66 miljoner människor i världen som var tvungna att lämna sina hem på grund av förföljelse, konflikter, hot om våld eller på grund av kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Upp emot två tredjedelar av dessa hade flytt inom sitt hemland och en tredjedel hade flytt utanför hemlandets gränser. 22,5 miljoner av de som flytt utanför hemlandets gränser hade i slutet av 2016 beviljats flyktingstatus som berättigar till skydd och närmare 3 miljoner människor var asylsökande som fortsatt väntade på ett beslut om internationellt skydd.

Enligt UNHCR:s uppskattning finns det dessutom över 10 miljoner flyktingar i världen som inte är medborgare i något land. En person kan komma att leva utan ett medborgarskap om hen exempelvis föds i ett främmande land eller om landets lagar ändras så att de stänger ute vissa folkgrupper utanför medborgarskapet, till exempel baserat på etnisk tillhörighet eller kön. Ett liv utan medborgarskap kan exempelvis innebära att en person inte har rätt till utbildning eller läkarvård, inte får tillgång till arbete, inte kan öppna ett bankkonto, köpa bostad eller gifta sig.

Endast en bråkdel av alla människor som flyr från sina hem kommer till västvärldens välstånd: bara cirka 10 procent av dem har tagit sig till Europa. 84 procent av världens flyktingar befinner sig i utvecklingsländerna. De länder som har tagit emot flest flyktingar är Turkiet (2,9 miljoner flyktingar), Pakistan (1,4 miljoner) och Libanon (cirka en miljon). Ungefär hälften av alla flyktingar är under 18 år. Krig, konflikter och naturkatastrofer är exempel på orsaker till att människor tvingas på flykt.

Antalet människor på flykt påverkas bland annat av pågående konflikter i världen. Antalet personer som flyr utomlands har ökat med 65 procent under de senaste fem åren, främst på grund av kriget i Syrien (FN: International Migration Report 2015. URL: http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf

Migranter i Finland

De vanligaste orsakerna till att människor flyttar till Finland är EU-medborgarskap och familjerelaterade orsaker. År 2016 flyttade 38 317 personer till Finland. Cirka en fjärdedel flyttade från ett EU-land och därför har orsaken till deras flytt inte registrerats. En femtedel av gruppen flyttade på grund av familjeskäl, en sjättedel på grund av arbete och en sjättedel sökte internationellt skydd. Personer från 180 olika länder bodde i Finland i slutet av 2016. Den överlägset största enskilda gruppen var estniska medborgare. Den näst största gruppen som bodde i Finland var ryska medborgare och tredje största irakiska medborgare. Därnäst i befolkningsstatistiken kommer kineser, svenskar, thailändare och somalier. Antalen i de övriga grupperna är under sju tusen (Migrationsverket: Migrationens nyckeltal 2016, URL: http://emn.fi/files/1528/Tilastokatsaus_2016_FI_netti.pdf).

År 2015 var exceptionellt i Finlands migrationsstatistik. År 2015 sökte sammanlagt 1,3 miljoner människor asyl i Europa. Till Finland anlände totalt 32 476 asylsökande. Övriga år under 2000-talet har antalet asylsökande i Finland varierat mellan 1 500 och 6 500 personer För närvarande bor 0,03 procent av världens flyktingar i Finland, och det relativa antalet har minskat under de senaste åren.

Utöver asyl beviljar Finland även internationellt skydd för 750 kvotflyktingar per år, dvs. för personer som fått sin flyktingstatus redan vid ett flyktingläger. Flyktingkvoten fastställs årligen av riksdagen. Finlands flyktingkvot är betydligt lägre än Sveriges (5 000) och Norges (3 120).

> Du hittar mer information om migration och flyktingar till exempel på Flyktingshjälpens och Internationella organisationen för migrations (IOM) webbplatser http://www.pakolaisapu.fi/sv och www.iom.fi (på engelska och finska).

Medmänskligt bemötande

Globala flyttrörelser är ett brett och flerdimensionellt tema. Individens rätt att flytta och söka skydd utanför det egna landets gränser regleras av internationella lagar och avtal. Den nationella implementeringen av dessa sköts av vartdera landets regeringar. Som individer kan vi dock påverka det som händer på gräsrotsnivån: hur vi diskuterar, hur vi tolkar det vi läser och ser, hur vi behandlar andra människor och vilka attityder vi sprider vidare.

Empati betecknar förmågan att sätta sig in i en annan människas situation, att uppleva och förstå en annan persons känslor. Empatibegreppet är nära besläktat med inlevelse och medkänsla. Empati är också ett viktigt verktyg i situationer då man träffar olika människor från olika delar av världen. Med hjälp av empati kan vi alltså lära oss att förstå och respektera andra människor. Man kan lära sig empati genom att ta reda på mer om människors liv och ursprung genom att vara

nyfiken och fråga frågor, lära känna och leva sig in i andra människors upplevda erfarenheter och känslor.

Till en början kan det vara svårt eller spännande att försöka förstå en annan persons känslor och attityder om de skiljer sig från ens egen uppfattning. Man kan även ha förutfattade meningar om människor, dvs. uppfattningar som skapats innan man träffat personen eller tagit reda på saken. Fördomar beror ofta på okunskap, och de stämmer sällan. Alla människor har fördomar. Du kan jobba för att bli av med dina fördomar genom att identifiera och erkänna dem samt ta reda på mer om målet för dina fördomar. Genom att lära känna nya människor märker en ofta att de egna fördomarna skingras. Du kan hitta mycket gemensamt med en person som till en början känns främmande. Genom att lära känna personer med olika bakgrund kan du även lära dig mycket nytt om världen.

Ibland leder fördomar ändå till diskriminering och rasism. Diskriminering innebär att en individ eller en grupp behandlas sämre än andra på grund av en personlig egenskap, t.ex. ålder, kön, hudfärg, nationalitet eller religion. Rasism innebär att en folkgrupp anses mindre värd än andra folkgrupper, t.ex. på grund av etnicitet, hudfärg, nationalitet, kultur, modersmål eller religion. Diskriminering och rasism kan ta sig uttryck i öknamn, hot, uteslutning eller våld. Rasism och diskriminering kan ske på såväl på strukturell samhällsnivå som på individnivå och allt där emellan. Diskriminering eller rasism ska inte godtas i någon form.

Aktiviteter

1. Mänskliga rättigheter och invandring

Bekanta dig med de mänskliga rättigheterna och förstå vikten av dem

2. Varför flyttar människor?

Få koll på bakgrundinformationen till migration

3. Flykting, invandrare eller migrant?

Bekanta dig med de centrala migrationsbegreppen

4. Att lämna landet

Insikter om flytten från hemlandet

5. Var finns världens flyktingar?

Förstå flyktingskapet och vårt globala ansvar

6. På resa

Vad innebär det att fly, vilka utmaningar kan uppstå?

7. Nytt språk, nya utmaningar

Förstå de utmaningar som migranten ställs inför i det nya landet

8. Att bemöta rasism och diskriminering

Förstå begreppen rasism och diskriminering

9. Ny elev i klassen

Förstå de utmaningar som migranten ställs inför i det nya landet

10. Mediernas roll och ansvar

Mediekritik som begrepp och i praktiken

11. Olika utgångspunkter - ojämlika liv?

Identifiera ojämlikheter och reflektera kring dem

12. Min syn på världen och globala flyttrörelser

Sammanfatta och dela de tankar som uppgifterna har väckt

Bonusuppgift: Vad är priset på en människa?

Vad är människohandel och vad kan jag göra?

1. Mänskliga rättigheter och invandring

Tema: Bekanta dig med de mänskliga rättigheterna och förstå vikten av dem
Målsättning: Deltagaren lär sig om mänskliga rättigheter ur ett barns perspektiv. Aktiviteten fungerar som diskussionsöppnare.
Tid: 20+ minuter
Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt

Material

Skriv ut och klipp ut **korten om barnets rättigheter** (en uppsättning/2-4 deltagare)

En flyktings historia

Ex. Utskriven på finska t.ex.: Zeinabis berättelse - en berättelse om en 10-åring som flytt till Libanon http://unicef.typepad.com/main/2012/09/syyria-zeinabin-tarina.html. UNICEF, OBS! texten finns endast på finska!
Ex. på video t.ex.: Malak and the Boat, One Syrian Child's Journey. https://youtu.be/-FL5Ham2C-0 UNICEF, på engelska

Instruktioner för dig som drar

Hälsa gruppen välkommen och berätta att aktivitetens syfte är att bekanta sig med ett flyktingbarns berättelse och barnets rättigheter. Visa videon om Malaki eller läs berättelsen om Zeinabi. Ge därefter uppgiftsbeskrivningen och korten om barnets rättigheter till gruppen. Berätta att uppgiften går ut på att sätta korten om barnets rättigheter i prioritetsordning sett ur det flyende barnets perspektiv. Korten om barnets rättigheter placeras på underlaget i en diamantform så att den rättighet som gruppen anser viktigast hamnar högst upp och den minst viktiga hamnar längst ner. Berätta att gruppen har 10 minuter på sig. Dela upp deltagarna i mindre grupper om 2-4 personer om gruppen har många deltagare och be varje grupp gör en egen diamant. På så sätt blir diskussionerna fler.

Om många grupper ska göra uppgiften samtidigt kan du även ge dem i uppgift att diskutera barnets rättigheter-korten ur olika perspektiv, så att varje grupp har ett eget perspektiv. Vilka rättigheter är viktigast när någon flyr från krig, naturkatastrofer eller hungersnöd? Förändras prioritetsordningen beroende på orsaken till flykten? Vad händer om flykten sker på frivillig basis?

När diamanten är färdig kan du be gruppmedlemmarna motivera några utvalda kort, varför just den rättigheten är viktig och vad skulle hända om rättigheten inte beaktades. Gå endast igenom vilka rättigheter grupperna anser vara de viktigaste och minst viktiga ifall
många grupper gör uppgiften samtidigt. Finns det stora skillnader mellan gruppernas diamanter? Fråga gruppen om det var lätt att göra prioriteringarna. Varför, varför inte? Kom ihåg att berätta att alla barnets rättigheter är likställda sinsemellan och alla världens barns rättigheter ska uppfyllas.

Uppgift

Er uppgift är att i grupp diskutera nio av barnets rättigheter ur ett barn på flykts perspektiv: Vilka rättigheter anser ni är viktigast för ett barn som måste fly från sitt hemland?

Placera rättigheterna i en diamantform på underlaget. Den rättighet som ni anser viktigast läggs överst, de två näst viktigaste rättigheterna på raden under och de tre därpå följande viktigaste rättigheterna på raden under de två första. Minska sedan på diamanten så att den rättighet ni anser vara minst viktig läggs längst ned. Motivera vid varje rättighet varför just den rättigheten är viktig/mindre viktig och diskutera vad som skulle hända om rättigheten inte beaktades.

FN:s deklaration om mänskliga rättigheter

Efter andra världskriget kom världens ledare tillsammans överens om hur man skulle bevara freden i världen och undvika katastrofer som krig. I staternas gemensamma organisation Förenta Nationerna, kom ländernas ledare år 1948 överens om Deklarationen om de mänskliga rättigheterna. I deklarationen stipulerades att alla människor i världen - oavsett kön, ålder, etniskt ursprung, religion, hemland, språk eller sexuell läggning - har vissa odelbara rättigheter, dvs. mänskliga rättigheter. De mänskliga rättigheterna kan inte fråntas någon och de kan inte sättas i en prioritetsordning. Alla är rättigheterna är lika viktiga och staternas uppgift är att se till att dessa respekteras och följs.

Deklarationen om barnets rättigheter

Uppgiften med barnets rättigheter är baserad på artiklarna i den globala konventionen om barnets rättigheter. Konventionen om barnets rättigheter är utarbetad 1989 som ett komplement till deklarationen om de mänskliga rättigheterna ur ett barnperspektiv, eftersom barn på grund av sin ålder har svagare ställning i att företräda och försvara sina rättigheter. 196 av världens länder, alla länder utom USA, har införlivat barnets rättigheter i sin lagstiftning och förbundit sig att följa deklarationen. Tre principer gäller för samtliga konventioner om mänskliga rättigheter: rättigheterna gäller alla och envar (universalitet) de har lika värde sinsemellan (oskiljaktiga, absoluta) och ingen kan förvägras dessa rättigheter, inte ens genom personens egen önskan (oåterkalleliga).

2. Varför flyttar människor?

Tema: Få koll på bakgrundinformationen till migration
Målsättning: Förstå hurdana situationer som kan leda till att en person flyr från sitt hemland. Förstå skillnaden mellan frivillig och på grund av omständigheterna påtvingad migration
Tid: 20 min
Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt

Material

Bilder på olika situationer som sorteras upp i högar efter huruvida de illustrerar påtvingad eller frivillig migration.

Bilder: https://static.partio-ohjelma.fi/content/uploads/2017/12/2-L%C3%A4hd%C3%B6n-syyt-kuvat.pdf

Instruktioner

Berätta att uppgiftens syfte är att gruppen ska sätta sig in i olika orsaker till varför människor flyttar från ett land till ett annat. Ge därefter gruppen uppgiftsbeskrivningen och en bunt bilder som de ska diskutera tillsammans och sortera upp i olika högar baserat på huruvida migrationen är frivillig eller påtvingad. Gruppen ska också fundera ut korta skildringar kring bilderna och grundat på dem dela upp bilderna i ännu mer specifika orsakshögar.

> Vid behov kan uppgifter förenklas genom att redan i början berätta att syftet är att sortera upp korten i följande grupper på basen av skälet till migrationen: arbete, kärlek, studier, hungersnöd, krig osv. På så sätt slipper gruppen själv komma på ett skäl till migrationen.

När gruppen är färdig ber du deltagarna motivera uppdelningen av bilderna. Då ni diskusterar kan du berätta att de främsta skälen till frivillig migration är kärlek, arbete och studier. Orsakerna till påtvingad migration från hemlandet kan till exempel vara naturkatastrofer (som översvämning, jordbävning eller torka), hungersnöd, krig, konflikter och förföljelse på grund av olika orsaker.

Migration

Migration innebär en flytt från ett område till ett annat, både inom ett land och mellan länder. Migration kan ske i liten skala då enstaka individer flyttar från en plats till en annan eller som stora rörelser då en hel befolkning flyttar. De vanligaste orsakerna till att människor flyttar till ett nytt land är familj, arbete och studier. Andra skäl till att flytta kan till exempel vara krig eller naturkatastrofer. Enligt FN:s bedömning fanns det 244 miljoner internationella flyktingar i världen år 2015 (dvs. personer som av olika skäl flyttat från sitt hemland till ett annat land). Cirka 25 miljoner eller ungefär tio procent av migranterna hade flyttat på grund av yttre tvång.

Uppgift

Ni får en bunt med bildkort. Diskutera vid varje kort vilken typ av migration bilden kan kopplas till. Dela upp korten i olika högar efter huruvida ni tror att migrationen sker frivilligt eller påtvingat. Diskutera därefter ingående om vilka skäl som leder till frivillig migration och påtvingad migration, och sortera korten i ännu mindre högar baserat på orsakerna.

3. Flykting, invandrare eller migrant?

Tema: Bekanta dig med de centrala migrationsbegreppen
Målsättning: Deltagaren lär sig att hålla isär olika begrepp kopplade till migration, förstå deras olika betydelser och lär sig använda dem på rätt sätt.
Tid: 10-20 minuter
Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt

Material

Dominobrickor utskrivna och utklippta (i bilaga)
Pennor

Instruktioner

Dela ut en dominobricka till varje deltagare. Brickan har ett begrepp kopplat till migration i ena änden och en förklaring till ett annat begrepp i den andra. Uppgiften går ut på att para ihop båda ändarna på den egna brickan med de andra deltagarnas brickor så att begrepp och förklaring bildar ett par. Begreppet paras ihop med motsvarande förklaring och förklaringen paras ihop med motsvarande begrepp. Brickorna bildar slutligen en ring eller en rad, beroende på antalet deltagare. Gå till sist igenom de rätta svaren så att varje deltagare läser upp begreppet på sin bricka och dess förklaring. Om brickorna bildar en rad kan ni tillsammans komma på svaret på de begrepp som saknar en förklaring.

Uppgift

Alla deltagare får varsin dominobricka med ett begrepp i ena änden och en förklaring i den andra. Uppgiften går ut på att hitta en förklaring som motsvarar begreppet på den egna brickan samt ett begrepp som motsvarar den egna brickans förklaring. Lägg ihop era brickor på underlaget. Dominobrickorna bildar till slut en ring eller rad, där varje begrepp har rätt förklaring. Gå till sist igenom de rätta svaren så att varje deltagare läser upp begreppet på sin bricka och dess förklaring.

Källa: Internationella organisationen för migration (IOM) och Det europeiska migrationsnätverket (EMN)

4. Att lämna landet

Tema: Insikter om flytten från hemlandet

Målsättning: Deltagaren kan leva sig in i erfarenhetsvärlden hos en person som tvingats fly undan krig.

Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt

Tid: 15 min

Material

Lista på föremål som ska packas. Alternativt verkliga föremål som anges i listan och en ryggsäck

Bilder på verkliga föremål som flyktingar har haft med sig.

Bilagorna kan hämtas på adressen https://static.partio-ohjelma.fi/content/uploads/2017/12/4-L%C3%A4ht%C3%B6-maasta.pdf

Instruktioner

Berätta för gruppen att de under den här aktiviteten får leva sig in i hur det är att fly från sitt hem. Be deltagarna föreställa sig att Finland just nu drabbas av krig och att deras hemstad bombarderas. Deltagarna måste ge sig av omedelbart. Nu finns ingen extra tid och de måste snabbt bestämma sig för vad de ska ta med sig. Eftersom resan blir lång och det blir mycket att bära, får de bara ta med sig 5 saker.

Om gruppen är stor kan du be deltagarna dela upp sig i mindre grupper, cirka 3-4 personer per grupp. Ge dem uppgiftsbeskrivningen och en lista över saker. Grupperna har 5 minuter på sig att bestämma vilka fem föremål de ska ta med sig ifall de måste fly från sitt hem för alltid. Låt grupperna diskutera fram ett beslut.

> Genomför uppgiften på samma sätt som ovan men be deltagarna packa sakerna i en ryggsäck. Till detta behöver du en hög med saker att välja mellan istället för en lista, och en ryggsäck att packa de valda sakerna i. På det sättet gör du uppgiften mer aktiverande.

Då tiden har löpt ut, be grupperna presentera sina val. Fråga hur de kom fram till sina val. Var valet enkelt? Om ni vill kan ni även diskutera huruvida man kan ta sig från Finland till ett säkert land med dessa föremål. Är passet med på listan över de valda sakerna? Och hur skulle det vara att börja ett nytt liv i ett nytt land med hjälp av dessa saker?

Visa slutligen även bilder på saker som flyktingar faktiskt har tagit med sig. Har grupperna likadana saker eller skiljer sig bilderna från de saker som grupperna har valt? Om de skiljer sig, på vilket sätt?

> Om ni har flera grupper kan varje grupp tilldelas en egen aspekt, ur vilken de diskuterar situationen. Vad packar du med dig om du flyr undan krig, översvämning eller flyttar utomlands för att studera? Hur påverkar olika utgångslägen vad du packar med dig?

Uppgift

Vår stad bombas. Vi måste ge oss av nu! Vi har inte tid att fundera utan kan bara packa det viktigaste. Vi kan bara ta med oss fem saker. Vilka saker väljer ni? Er uppgift är att inom 5 minuter välja fem saker som ni anser viktigast. När tiden har löpt ut får ni ytterligare anvisningar av er ledare.

Lista över valbara saker

Fotografier	Kuddar	Barndomsminnen
Studieintyg	Smycken	Bok
Laptop	Pengar	Dagbok
Telefon	Födelseattest	Kläder
Laddare	Mat	Pass
Karta	Ficklampa	Vatten
Varma kläder	Fällkniv	Reflex
Kamera	Visselpipa	Tandborste
Filtar	Hobbymaterial	Proteinbar

5. Var finns världens flyktingar?

Tema: Förstå flyktingskapet och vårt globala ansvar

Målsättning: Deltagaren lära sig var världens flyktingar bor och förstår att majoriteten av världens flyktingar lever i områden där resurserna är begränsade.

Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt

Tid: 20 minuter

Källa: Amnesty International

Material

Skyltar med världens kontinenter eller andra symboler som representerar de olika kontinenterna

100 barr som har spritts ut i omgivningen. Det är också möjligt att använda t.ex. kottar eller pärlor istället för barr.

Instruktioner

Deltagarna fördelar barren mellan de platser som markerats som kontinenter enligt hur världens flyktingar är fördelade. Uppgiftens syfte är att på ett konkret sätt synliggöra hur antalet flyktingar är fördelat mellan de olika kontinenterna. Uppgiften illustrerar till exempel att det anländer många flyktingar till Mellanöstern och Turkiet. Staterna har ändå bara begränsade resurser för att erbjuda flyktingarna nödvändiga tjänster så som logi, mat eller integrationstjänster (t.ex. utbildnings- och sysselsättningstjänster).

Samla ihop 100 barr i förväg som du sprider ut på uppgiftsområdet. Markera kontinenterna med hjälp av skyltar och andra märken. T.ex. träd, växter och stenar passar mycket väl som märken.

> Om du inte har tillgång till barr kan du ersätta dem med andra små saker eller föremål. Till exempel kottar, pärlor, stenar eller tändstickor passar bra som spelmarker i den här uppgiften.

Berätta för gruppen att syftet med uppgiften är att undersöka i vilken världsdel det finns mest flyktingar. Berätta att de till näst ska fördela sig mellan kontinenterna enligt hur världens resurser är fördelade. Dela sedan upp deltagarna i grupper enligt tabellen nedan. Om antalet deltagare är 10, delas gruppen upp så att Afrika representeras av 1 deltagare, Amerika av 3, Asien av 3, Europa av 2 och Mellanöstern av 1 person. Om antalet deltagare är 20, delas gruppen upp så att Afrika har 1, Amerika 6, Asien 7, Europa 5 och Mellanöstern har 1 person. Be deltagarna placera sig i grupper vid den kontinent som markerats som deras.

Kontinenterna och deltagarnas fördelning (10/20 deltagare)
Afrika -1/1
Amerika - 3/6
Asien och Stillahavsområdet - 3/7
Europa- 2/5
Mellanöstern, Nordafrika och Turkiet -1/1

Deltagarnas uppgift är att hämta barr från omgivningen så att Afrika-gruppen hämtar 29 barr, Amerika-gruppen 13, Asien-gruppen 14, Europa-gruppen 11 och Mellanöstern-gruppen 33. Ge deltagarna uppgiftsbeskrivningen.

> Barren representerar flyktingarnas relativa mängd på ifrågavarande kontinent. Kontinentens resurser har beräknats enligt hur välståndet på dessa områden är fördelat baserat på bruttonationalprodukten.

Ge en signal när tiden börjar och deltagarna får börja samla barr. Varje deltagare få bara flytta ett barr i taget. Observera att exempelvis Europa-gruppen kommer att bli sysslolös snabbt, men att grupperna inte får hjälpa varandra. Uppgiften är slutförd när alla barr har flyttats till kontinenterna.

När grupperna är färdiga kan du berätta att syftet med uppgiften är att visa att de flesta flyktingarna finns i sådana områden där möjligheterna att ta hand om dem är begränsade. I den här uppgifter illustrerades mängden flyktingar av barren och antalet deltagare i kontinentgrupperna de resurser som kontinenten har till sitt förfogande. År 2016 fanns sammanlagt cirka 65,6 miljoner flyktingar i världen.

Antalet är nästan lika stort som hela Frankrikes befolkning (66 miljoner). 22,5 miljoner av dessa är internationella flyktingar. I Europa finns cirka 2,3 miljoner flyktingar. I Turkiet finns cirka 2,8 miljoner och i Pakistan 1,3 miljoner flyktingar. I enbart Turkiet finns fler flyktingar än sammanlagt i övriga Europa (UNHCR, URL: http://www.unhcr.org/5943e8a34).

Diskutera tillsammans vilka tankar detta väckte i gruppen. Var det något som överraskade i uppgiften? Ändrade uppgiften deltagarens egen uppfattning om flyktingarnas fördelning i världen? Om ja, hur? Vilka problem ser du i att mer instabila och fattiga stater tar emot den större delen av världens flyktingar?

Uppgift

Er uppgift är att leta efter barr i omgivningen och bära dem till er egen hemmaplan enligt följande anvisningar:

1. Afrika **29 st**
2. Amerika **13 st**
3. Asien och Stillahavsområdet **14 st**
4. Europa **11 st**
5. Mellanöstern, Nordafrika och Turkiet **33 st**

Det är inte tillåtet att hjälpa andra grupper. När ni är färdiga ska ni vänta tills alla grupper har fått ihop sina barr.

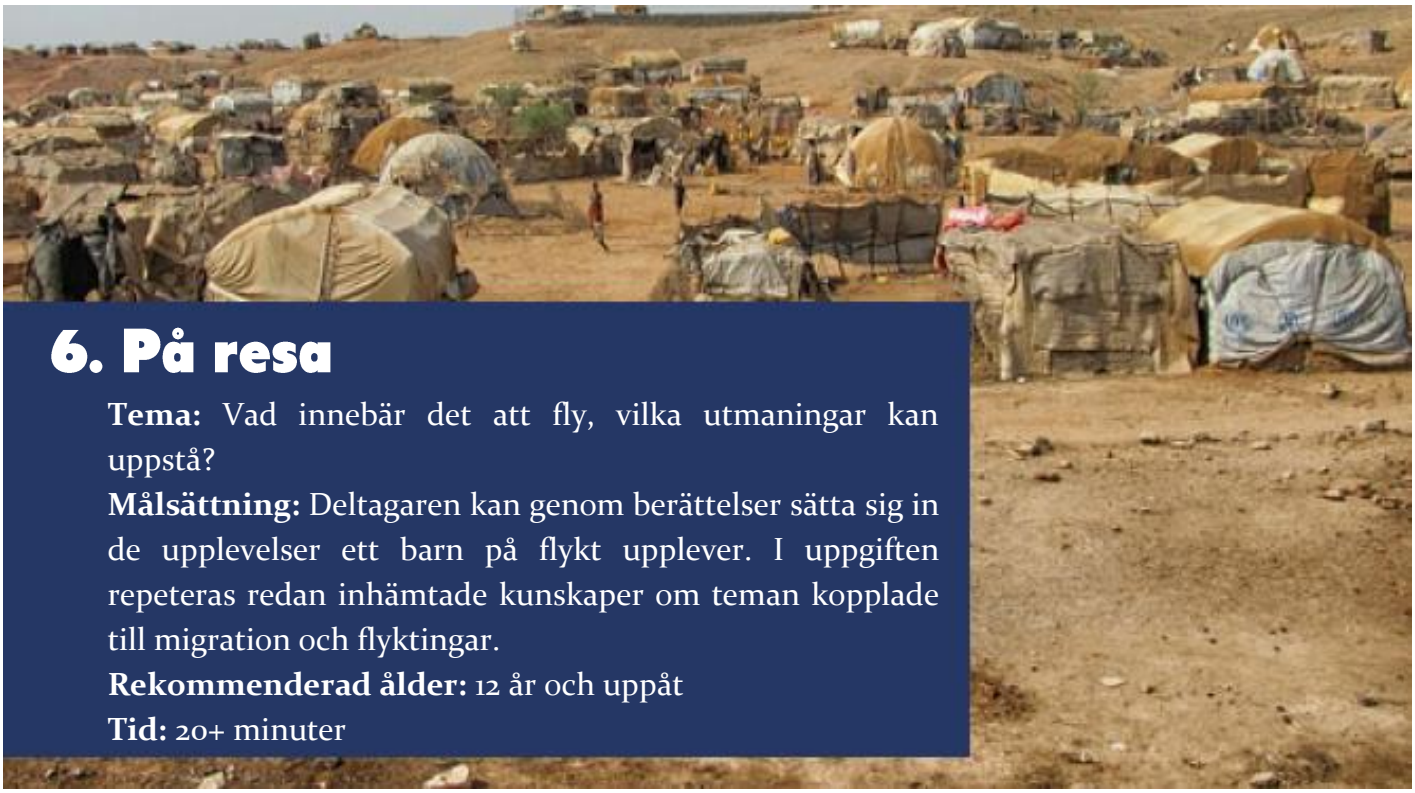

6. På resa

Tema: Vad innebär det att fly, vilka utmaningar kan uppstå?
Målsättning: Deltagaren kan genom berättelser sätta sig in de upplevelser ett barn på flykt upplever. I uppgiften repeteras redan inhämtade kunskaper om teman kopplade till migration och flyktingar.
Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt
Tid: 20+ minuter

Material

Bilagorna kan hämtas på adressen https://static.partio-ohjelma.fi/content/uploads/2017/12/6-Matkalla.pdf

Instruktioner

Skriv ut bilderna på förhand. Antalet bilder beror på antalet deltagare. Förbered tillräckligt många bilder för uppgiften så att deltagarna har flera alternativ att välja mellan.

Dela upp deltagarna i grupper om 2-4 personer beroende på antalet deltagare. Du kan berätta för deltagarna att syftet är att via bilderna hitta på en berättelse om flyktingarnas resa till ett nytt land. Grupperna börjar med att välja ut fem bilder var. Deltagarna placerar bilderna i en valfri händelseordning och hittar med hjälp av bildserien på en sammanhållen berättelse om en flyktings resa från hemlandet till ett nytt hemland. Poängtera att det inte finns ett rätt eller fel sätt att placera korten. När berättelserna är färdiga presenterar varje grupp sin egen berättelse. Om du vill kan du ge grupperna en början- och slutbild till berättelserna.

När deltagarna har berättat sina berättelser, läs Lilianas berättelse på s.25. Även Lilianas berättelse är fiktiv men är baserad på Internationella flyktingorganisationen UNHCR:s statistik för 2016, URL: http://www.unhcr.org/5943e8a34).

Syftet med den här uppgiften är att förklara hur kriget i Syrien förvärrar flyktingsituationen och få deltagarna att genom inlevelse förstå att flyktingar är vanliga människor som av en eller annan anledning har varit tvungna att lämna sitt hemland.

Säkerställ att alla deltagare förstår att rätten att söka asyl är en internationellt överenskommen och lagstadgad mänsklig rättighet efter att gruppen gjort uppgiften. Det händer dock ofta att asylsökande reser utan officiella resedokument och passerar gränser illegalt för att ta sig till ett land där de kan söka asyl. Till exempel finns det i det inbördeskrigsdrabbade Syrien inte några myndigheter som skulle kunna utfärda pass eller sköta visumansökningar. Ingen människa är ändå olaglig, även om hen utför olagliga handlingar. Varje person är lika värdefull ur människorättsperspektiv.

Uppgift

Placera fem valda bilder i valfri ordning och hitta på en berättelse om flykt med hjälp av bildserien. Berättelsen är fiktiv och bilderna har ingen rätt eller fel ordning eller berättelse.

Diskutera tillsammans i anslutning till berättelsen:

- Vilka flyr, varför och varifrån?
- Hur framskrider flykten?
- Vart flyr karaktärerna i berättelsen?
- Hur känner de sig?
- Vad drömmer de om?
- Vad längtar de efter?

Lilianas berättelse

Inbördeskriget bröt ut i Syrien 2011. Landets befolkning strider om vem som ska styra landet. Kriget kompliceras ytterligare av andra länders stöd till de olika stridande parterna samt av många terrorgrupper.

Till en början flydde Liliana och hennes familj från sin hemstad till en annan stad i Syrien. Av världens 66 miljoner flyktingar är 60 % (40 miljoner) flyktingar i sitt eget land. I Syrien har 12 miljoner människor eller 60 % av befolkningen varit tvungna att lämna sina hem sedan 2011.

När inbördeskriget drog ut på tiden bestämde sig Lilianas familj för att fly från Syrien tillsammans med sina barn. De började med att gå över gränsen mot väst, till Libanon, där ungefär var sjätte invånare är flykting. I Libanon finns flyktingläger som upprätthålls av FN:s flyktingorgan (UNHCR), där människor på flykt kan tilldelas flyktingstatus och internationellt skydd. Med internationellt skydd menas att en annan stat erbjuder skydd för en person vars hemland inte erbjuder något skydd.

En tredjedel (22,5 miljoner) av de personer som lämnat sina hem är flyktingar, dvs. har de flytt utanför sitt hemland och fått flyktingstatus. De lever i flyktingläger eller har fått uppehållstillstånd. Finland tar årligen emot 750 kvotflyktingar från flyktinglägren.

Lilianas familj konstaterade dock att det skulle ta flera år eller årtionden att ta sig från det Libanesiska lägret med miljoner flyktingar till ett tryggt land, där de skulle kunna börja på nytt, där föräldrarna skulle kunna hitta ett arbete och barnen gå i skola, ha fritidsaktiviteter och där familjen skulle kunna planera för framtiden. Därför fortsatte familjen vidare till Turkiet. I Turkiet betalade Lilianas pappa en båtförare, en "människosmugglare" för att transportera familjen till ön Lesbos i Grekland. Mellan 2015 och 2016 flydde över en miljon människor över medelhavet till Grekland. Antalet skyddssökande som kom till Grekland var enormt och därför fortsatte en del av dem sin resa i Europa innan de registrerade sig som asylsökande. Rätten att söka asyl är en mänsklig rättighet. Var och en har rätt att söka asyl i det land vars gränser man befinner sig inom.

Efter ankomsten till EU-området tog sig Lilians familj till Finland, och sökte asyl i Finland. Familjen väntade i cirka två månader på att deras asylansökan skulle behandlas. I genomsnitt får en asylsökande i Finland vänta sex månader, men ansökningar från barnfamiljer behandlas snabbare. Lilianas familj fick uppehållstillstånd i Finland och familjen placerades i Tammerfors.

7. Nytt språk, nya utmaningar

Tema: Förstå de utmaningar som migranten ställs inför i det nya landet
Målsättning: Deltagaren kan sätta sig in i en persons ställning som anländer till ett nytt land med ett främmande språk. Hen förstår hur det är att lära sig tala och skriva på ett nytt språk.
Tid: **20** min
Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt

Material

En **blankett på främmande språk** till varje deltagare **(i bilaga)** Skrivunderlägg och pennor

Välj en person för uppgiften som kan tala ett för deltagarna främmande språk eller talar mycket otydlig engelska.

Förbered talet på det främmande språket i förväg om personen känner att hen inte behärskar det främmande språket utan förberedelser.

Instruktioner

Tala till gruppen på ett för dem främmande språk, t.ex. franska eller ryska, och behandla deltagarna ovänligt då de kommer till platsen. Alternativt kan ni prata på ett påhittat språk eller rotvälska. Ni kan i förväg komma överens om att bara en del av er pratar, ifall inte alla kan ett främmande språk. Alla kan dock på ett ovänligt sätt ställa gruppen på rad eller ställa den på en viss plats, där de tilldelas blanketter.

Dela ut varsin blankett till alla deltagare. Blanketterna är skrivna på rotvälska eller något språk som är främmande för deltagarna. Deltagarna uppmanas att fylla i blanketten, fortfarande på ett främmande språk. Frågor besvaras inte, utan upprepa bara otåligt att "this is very important". Visa särskilt livligt att blanketten måste skrivas under.

När deltagarna har fyllt i sin blankett ska du byta tillbaka till svenska och dela ut uppgriftsbeskrivningen. Då gruppmedlemmarna har läst uppgiften, diskutera med dem hur de upplevde uppgiften. Hur kändes det att komma till ett nytt land där de kanske inte förstår

någonting? Hur kändes det att underteckna en blankett vars innebörd de inte förstod och samtidigt veta att formaliteterna kan vara viktiga inför framtiden?

Syftet är att öka deltagarnas förståelse för ett hurdant hinder språksvårigheter kan vara för flyktingar, hur språkbarriären kan utesluta personer och vilka känslor ”fel”språkighet kan väcka. Majoriteten av flyktingarna måste lära sig ett nytt språk när de flyttar till ett nytt land, och man kan inte alltid välja språk själv. Många människor på flykt är välutbildade, t.ex. läkare eller ingenjörer, men bristande språkkunskaper eller att deras färdigheter inte erkänns i det nya hemlandet kan försvåra möjligheterna till arbete betydligt.

Uppgift

Gruppen får ingen begriplig uppdragsbeskrivning när de anländer, utan ledarna anvisar dem muntligen på ett främmande språk eller via kroppsspråk och gester att de ska ställa sig på rad och fylla i blanketten. Uppgiftsbeskrivningen ges först när man återgått till svenska.

Fundera över hur det skulle kännas att flytta till ett land där språket är helt främmande och bokstäverna kanske är helt annorlunda gentemot vad du är van vid. Har du någon gång varit i en situation där du inte förstod språket som användes? Hur känns det, att inte förstå vad som förväntas av dig? Vilka följder kan det få om man inte förstår det talade eller skrivna språket? Vilka andra utmaningar kan man ställas inför då man flyttar till ett nytt land?

8. Att bemöta rasism och diskriminering

Tema: Förstå begreppen rasism och diskriminering
Målsättning: Deltagaren lär sig identifiera situationer där rasism eller diskriminering förekommer. Hen funderar på olika sätt att ingripa i sådana situationer.
Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt
Tid: 20 min

Instruktioner

Berätta för gruppen att ni ska diskutera rasism och diskriminering ur olika perspektiv och komma på olika sätt att ingripa i rasistiska och diskriminerande situationer genom att skapa mänskliga statyer. Börja med att diskutera vad rasism och diskriminering betyder. Du kan fråga deltagarna om de kan ge något exempel på situationer där rasism eller diskriminering har förekommit. Fundera själv ut en fiktiv situation i förväg, som du kan använda som exempel ifall gruppmedlemmarna inte själva kan komma på någon. Det är bra att diskutera rasism och diskriminering på ett allmänt plan utan att gå in på någons personliga erfarenheter.

Efter diskussionen skapar deltagarna en "mänsklig staty" av sina påhittade rasistiska eller diskriminerande situationer. Du kan uppmuntra gruppmedlemmarna att hitta på nya situationer än de ni redan diskuterat. Om gruppen är stor kan deltagarna bilda mänskliga statyer i mindre grupper, t.ex. 4 personer per grupp. När statyn eller alla statyer är färdiga kan ni gå igenom vad som händer i dem. Därefter bildar gruppmedlemmarna en mänsklig staty där de ingriper i en rasistisk eller diskriminerande situation som de har hittat på. Gå även igenom dem tillsammans.

Avsluta uppgiften genom att fråga deltagarna hur det kändes att hitta på situationerna och visa upp dem? Vad kändes mest utmanande, att identifiera rasism eller att ingripa mot rasism? Ni kan tillsammans komma på ytterligare sätt att ingripa vid rasism och diskriminering.

Uppgift

Er uppgift är att i gruppen komma på möjliga vardagssituationer där rasism eller diskriminering förekommer. Välj en av dem och gör sedan en "mänsklig staty" som beskriver situationen. Diskutera därefter olika möjligheter att ingripa i de rasistiska eller diskriminerande situationerna som ni tänkt ut. Välj nu ett sätt att ingripa och presentera även det i form av en mänsklig staty.

Rasism och diskriminering

Med rasism avses vanligen att en folkgrupp anses mindre värd bland annat på grund av hudfärg, etnicitet, nationalitet, kultur, religion eller modersmål. Med diskriminering avses att en person av någon anledning och obefogat behandlas mindre gynnsamt än andra, t.ex. på grund av någons personliga egenskaper. Diskriminering är ett vidare begrepp än rasism, även om de är tätt kopplade till varandra. Rasism och diskriminering förekommer i vardagen genom olika nedsättande handlingar som smutskastning, uteslutning eller till och med våld. Rasism och diskriminering orsakar ojämlikhet, vilket inte bara skadar en enskild person utan även hela samhället.

De internationella mänskliga rättigheterna, t.ex. principen om alla människors lika värdighet, förbjuder diskriminering och rasism. Enligt deklarationen om de mänskliga rättigheterna hör vi alla till en och samma människogrupp och är därför jämlika. Även Finlands lag förbjuder diskriminering på grund av kön, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikter, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller andra personliga orsaker.

Det finns inte ett rätt sätt att ingripa vid rasistiska situationer, eftersom alla situationer är olika och kan kräva olika förhållningssätt. Även om man inte själv kan ingripa direkt i situationen, är det viktigt att göra någonting för att visa sitt stöd för den som utsatts för rasism, så att personen känner att hen inte är ensam i situationen. Om man själv har deltagit i eller bevittnat en rasistisk situation, är det bra att tala med någon vuxen, t.ex. en lärare eller sina föräldrar om situationen och de känslor som händelsen väckt. Mer information (på finska) om att ingripa vid rasistiska situationer hittar du på Päätepysäkki syrjinnälle-kampanjens webbplats: http://www.paatepysakki.fi/.

9. Ny elev i klassen

Tema: Förstå de utmaningar som migranten ställs inför i det nya landet
Målsättning: Deltagaren kan sätta sig in i och förstå den nya elevens känslor och erfarenheter. Hen reflekterar kring sitt eget agerande i liknande situationer och kan komma på metoder för att ingripa vid utmanande situationer, t.ex. diskriminering. Aktiviteten uppmuntrar till aktivt deltagande.
Tid: **20-30** min
Rekommenderad ålder: 12-15 år

Material

Kopior av Lilianas dagbok (s. 32) till varje grupp eller deltagare

Instruktioner

Deltagarna spelar upp en situation ur Lilianas dagbok två gånger. Den andra gången får de spela upp situationen så att den förlöper på ett trevligare sätt för Liliana.

Dela upp deltagarna i två grupper. Ge den första gruppen en kopia ur Lilianas dagbok och berätta att uppgiften går ut på att sätta upp en kort pjäs. Om antalet deltagare är få, kan även ledaren delta i pjäsen. Den första gruppen går undan en bit för att öva på pjäsen. Under tiden ger du även den andra gruppen en kopia ur dagboken och berätta att deras uppgift är att komma hur situationen hade kunnat förlöpa bättre och hur eleverna hade kunnat ingripa eller reagera bättre i situationen.

När den första gruppen har förberett sig, spelar de upp händelserna under Lilianas första skoldag. Sedan spelar de upp situationen igen så att den andra gruppens medlemmar kan avbryta pjäsen genom att till exempel räcka upp handen eller skrika "hepp", komma fram och ersätta den ursprungliga skådespelaren och spela den rollkaraktär vars uppträdande de vill ändra. Alternativt kan den andra gruppens medlemmar avbryta och ge anvisningar till de spelande personerna om hur de borde uppträda. Då fortsätter de ursprungliga skådespelarna enligt dessa anvisningar. I den andra omgången ska pjäsen framskrida så att situationen förlöper på ett trevligare sätt för Liliana. Syftet är att hitta praktiska sätt för att ingripa mot mobbning och förebygga diskriminering.

Du kan poängtera för deltagarna att det viktigaste under uppgiften är att diskutera pjäsens innehåll, inte skådespelarnas konstnärliga talanger.

Diskutera efter pjäsen hur situationen kändes för Liliana. Förekom det direkt eller indirekt mobbning i situationen? Diskutera hur var och en kan ingripa vid diskriminering, hur en kan uppmärksamma en ny elev i skolan och underlätta dennes integration.

> Om barnen är engagerade skådespelare kan ledaren bidra med olika känslotillstånd till pjäsen (t.ex. sorgsen, engagerad, förfärad). Då ska skådespelarna byta känslotillstånd i farten och fortsätta pjäsen i det givna känslotillståndet.

Uppgift 1

Läs Lilianas berättelse om den första skoldagen. Öva därefter in en pjäs baserad på berättelsen och spela upp den för den andra gruppen. Efter att ni spelat upp pjäsen en gång, spela upp pjäsen på nytt så att den andra gruppen kan välja att ingripa i pjäsens händelseförlopp. Den andra gruppens medlemmar avbryter pjäsen genom att ropa "hepp" eller räcka upp handen. Då får de komma och byta av en av er ursprungliga skådespelare eller ge anvisningar till rollkaraktärerna.

Uppgift 2

Läs Lilianas berättelse om den första skoldagen. Diskutera tillsammans hur situationen hade kunnat framskrida bättre för Liliana och hur eleverna hade kunnat ingripa eller reagera bättre i situationen. Den andra gruppen spelar upp berättelsen som en pjäs två gånger. Under den andra föreställningen får ni ingripa i pjäsens förlopp genom att ropa "hepp" eller räcka upp handen. Någon ur gruppen får komma och byta ut någon av de ursprungliga skådespelarna eller ge anvisningar till rollkaraktärerna. Syftet är att spela upp pjäsen en andra gång så att situationen framskrider bättre för Liliana.

Lilianas dagbok: Första skoldagen

Idag var den första dagen på min nya skola. Skolan är mycket större än skolan hemma i Syrien och det är många elever i klassen. I början av lektionen presenterade läraren mig framför klassen och jag var tvungen att berätta om mig själv. Första lektionen var biologi, som jag är intresserad av. Biologi är mitt favoritämne! Vi gjorde grupparbete på lektionen och vi skulle själva dela upp oss i små grupper. De andra delade snabbt upp sig i egna grupper och jag blev sittande helt själv. Jag tyckte att det var tråkigt eftersom jag ännu inte kände några andra elever, och ingen kom och bad mig vara med i en grupp. Jag frågade flera av grupperna om jag fick vara med. Den första gruppen sade att den redan var full och den andra gruppen sa att de inte ville ha mig med i gruppen, eftersom jag är utlänning och inte förstår anvisningarna. Till slut var läraren tvungen att tilldela mig en grupp.

När det blev rast försvann alla eleverna snabbt och ingen kom och presenterade sig för mig. Jag följde efter de andra ut och blev stående intill läraren. Det snöade ute och det var mycket kallt. Läraren uppmuntrade mig att gå och vara med de andra, så jag försökte vara modigare. Jag gick fram och pratade med en tjejgrupp som såg trevlig ut. De var från en högre årskurs. Jag frågade tjejerna var skolans musikklass var, eftersom vi skulle ha musik nästa lektion och jag ännu inte hittar i den stora skolan.

Tjejerna bara fortsatte att prata om sitt och låtsade som att de inte hörde min fråga. Jag försökte fråga igen men då sade en av tjejerna till mig: "Åk tillbaka dit du kom ifrån. Vi vill inte ha några nya elever här". Jag ville svara på något sätt men visste inte hur jag skulle göra. Jag kände igen några tjejer från min egen klass som stod intill den hotfulla gruppen och tittade på. Jag önskade att de skulle säga någonting och försvara mig. Jag försökte få ögonkontakt med de elever som jag kände igen, men de undvek min blick och höll sig tysta.

10. Mediernas roll och ansvar

Tema: Mediekritik som begrepp och i praktiken
Målsättning: Deltagaren lär sig att förhålla sig kritisk mot nyheter som förekommer i TV, tidningar och på sociala medier avseende migration. Hen förstår hur stor effekt bilder och ord har för att skapa mentala bilder
Tid: 20 min
Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt

Material

Tidningsbilder
Pappersremsor och pennor
Lim

Instruktioner

Leta upp fem eller sex bilder som passar in på temat i mediekällor, skriv ut dem och limma fast dem i övre kanten av ett papper. Om du vill kan du även använda de bilder som används tidigare i det här materialet. Pappret ska vara tillräckligt stort så att alla deltagare får plats att limma fast rubriker under bilderna. Placera bilderna synligt på väggen eller exempelvis på bordet.

Ge deltagarna pappersremsor och pennor. Be alla hitta på två rubriker till varje bild, varav den ena är i positiv anda och den andra i negativ. Börja med att tillsammans gå igenom vad en positiv och negativ rubrik innebär. När alla är färdiga klistras rubrikerna fast under bilderna. Om deltagarna är många kan de arbeta i par eller i små grupper.

Därefter jämför ni rubrikerna och gör anmärkningar. Hurdana rubriker skapades? Hur många olika tolkningssätt hittades för de olika bilderna? Såg olika personer olika saker i samma bild? När du läser dags- eller veckotidningar, tittar du på bilderna först eller börjar du med att läsa du rubrikerna? Kan man alltid se på bilden vad som faktiskt har hänt i situationen? Hur använder redaktörer bilder för att förmedla information, väcka intresse, väcka sympati och medkänsla? Förstärker bilderna fördomar? Ni kan även diskutera hur lätt människor klassas enligt deras utseende eller kön.

Uppgift

Hitta på två fiktiva rubriker till varje bild. Den ena rubriken ska vara i positiv anda och den andra i negativ. Limma fast rubrikerna på pappret under tidningsbilderna.

11. Olika utgångspunkter – ojämlika liv?

Tema: Identifiera ojämlikheter och reflektera kring dem
Målsättning: Deltagaren kan leva sig in i hur människor med olika ursprung upplever världen. Hen förstår orsakerna till ojämlikhet och förstår sin egen ställning i världen.
Rekommenderad ålder: 15 år och uppåt
Tid: 20+ minuter

Material

Rollkort (se bilaga 11) utskrivna och utklippta
Lista över argument

Instruktioner

Denna aktivitet har ingen skild uppgiftsbeskrivning utan ledaren leder övningen enligt anvisningarna.

Varje deltagare får ett rollkort med en roll, som hen lever in sig i med hjälp av frågor som ledaren ställer. Rollen hålls hemlig för de övriga deltagarna. Deltagarna ställer sig på rad i ena ändan av lokalen. Det lönar sig att på förhand se till att utrymmet är tillräckligt stort och att ni har tillräckligt med öppen golvyta så att deltagarna får plats att i bredd gå cirka 20 steg framåt. Ledaren presenterar argument som deltagarna tar ställning till och antingen tar ett steg framåt eller står kvar.

Berätta för deltagarna att de under denna aktivitet får känna på hur det kan vara att vara en person med annat ursprung och olika samhällelig ställning än de själva. Be deltagarna lugna ner sig och lyssna noggrant på anvisningarna. Dela ut rollkorten till deltagarna och be dem läsa sina kort i lugn och ro utan att visa dem för de andra. De får inte prata om sina roller med kamraterna under uppgiftens gång.

Ställ sedan alla eller en del av frågorna på nästa sida och be deltagarna att tysta för sig själva fundera ut svaren ur rollkaraktärens perspektiv. Syftet med den inledande övningen är att skapa en bakgrund till rollkaraktären, som kommande argument kan speglas mot i tankarna.

Vad är ditt kön?

Hurdan är din familj, dina vänner?

Vad arbetar dina föräldrar med?

Hurdan var din barndom?

Vem lekte du med?

Hurdant hus bodde du i och hur bor du nu?

Vad gör du på dagarna?

Hurdan livsstil har du?

Vad gör du på fritiden? Har du några fritidsintressen?

Går du i skolan eller arbetar du?

Hur mycket tjänar du eller din familj per månad?

Hur och var tillbringar du din semester?

Vad är du rädd för?

Vad ser du fram emot?

Be sedan deltagarna ställa sig på rad, så att alla står på samma linje. Berätta att du härnäst kommer att läsa en lista med påståenden som deltagarna ta ställning till ur sin rollkaraktärs perspektiv. Varje gång deltagaren anser sig kunna svara "ja" tar hen ett steg framåt. Om svaret är "nej" eller osäkert, står deltagaren kvar på sin plats. Läs sedan upp argumenten ett i taget och låt deltagarna fundera en stund över sitt ställningstagande. Du kan också välja att endast läsa upp sådana argument som passar din grupp.

Du är nöjd med ditt liv.

Du har ett trevligt hem, med toalett inomhus, TV och dator.

Du kan göra vad du vill i ditt liv.

Du känner att du kan studera och välja ett yrke som intresserar dig.

Du har möjlighet att studera och skaffa dig yrket som du vill ha.

Du har ordning på de grundläggande sakerna i livet.

Du har ett eget bankkonto och kan själv bestämma hur du använder dina pengar.

Din framtid ter sig ljus.

Du har aldrig blivit diskriminerad på grund av ditt ursprung.

Du har tillräckligt med pengar för boende, mat och fritidsintressen.

Du kan klä dig enligt din religion eller kultur utan rädsla för att bli hotad ute på stan.

Du får undervisning och betjäning på ditt eget modersmål.

Du känner att du fritt kan uttrycka dina åsikter och att andra lyssnar på dig.

Du har möjlighet att påverka samhället.

Du kan rösta som du vill i nationella och lokala val.

Du är inte rädd för att polisen ska stoppa dig på gatan.

Du kan besöka läkare då du behöver det.

Du är inte rädd för att bli trakasserad eller ofredad på gatan eller i medier.

Du kan fira viktiga högtider tillsammans med dina vänner och din familj.

Du oroar dig inte för dina barns framtid.

Om du hamnar i svårigheter eller får problem i livet kan du få hjälp av en trygg person.

Du kan umgås fritt och gifta dig med en person som du älskar.

Du upplever att du uppskattas och blir respekterad i samhället där du bor.

Då du har läst upp argumenten ber du deltagarna stå kvar på sina platser och se sig omkring. Gå igenom rollkaraktärerna så att var och en får berätta vad det stod på deras rollkort. Därefter kan ni diskutera tillsammans hur det kändes att se en del stå kvar på sina platser då du gick framåt, eller att andra gick framåt medan du fick stå kvar på din plats. Hur upplevde du din egen roll? Hade du gått framåt på ett annat sätt om du hade bytt kön eller någon annan egenskap? Kunde du gissa vad de andra hade för roller? Speglar situationen samhället? Om ja, hur? Kändes det någon gång som att dina rättigheter kränktes? Vad kan man göra åt saken?

Ojämlikheter världen över märks särskilt tydligt då de granskas ur ett migrationsperspektiv. Om ni får tid över kan ni diskutera om någon av deltagarna någon gång har lagt märke till att de kan röra sig mer- eller mindre fritt än andra i världen. Vad kan påverka rätten att fritt röra sig? Vilka får och vilka får inte resa fritt? Alltid räcker inte endast ett medborgarskap för att garantera rätten att röra sig fritt - rättigheterna kan begränsas även på grund av diskriminering relaterad t.ex. till kön, hudfärg, yrke eller social status.

12. Min syn på världen och globala flyttrörelser

Tema: Sammanfatta och dela de tankar som uppgifterna har väckt
Målsättning: Deltagarna diskuterar tillsammans de frågor och känslor som de tidigare uppgifterna har väckt. Aktiviteten sammanfattar tidigare behandlade teman och deltagaren förstår sin egen plats som världsmedborgare.
Tid: 10+ minuter
Rekommenderad ålder: 12 år och uppåt

Material

Metod 1	Metod 2
Garnnystan	Ett stort lakan/A3-papper/kartong Pennor, tuschpennor, målartillbehör

Instruktioner

Metod 1

Be deltagarna sätta sig i ring. Sätt dig i ringen och berätta för deltagarna att syftet är att gå igenom de teman som behandlades under de tidigare aktiviteterna och de tankarna som dessa har väckt. Var och en får uttala sig i tur och ordning och den som håller garnnystanet har ordet. Börja varvet med att själv berätta om en ny sak som du har lärt dig om migration eller mänskliga rättigheter. Berätta sedan en positiv sak som du kopplar till migration, världen eller människor i världen. Håll i ändan av garnnystanet och kasta det vidare till en valfri person. Nu är det den personens tur att uttala sig och sedan kasta garnnystanet vidare. Påminn deltagarna om att de ska hålla i garnet under hela aktiviteten. Till slut bildas ett nät som påminner om flyttrörelser som går kors och tvärs över världen.

Be slutligen deltagarna ge återkoppling om aktivitetspaketet enligt separata anvisningar.

Metod 2

Be alla deltagarna skriva och rita positiva tankar om världen och människorna i världen på stora papper eller kartongark. Alternativt kan ni samla deltagarnas tankar på ett gemensamt stort lakan. Ge deltagarna den tid du anser att de behöver. Gå slutligen igenom de tankar som ni antecknat på planscherna eller lakanet.

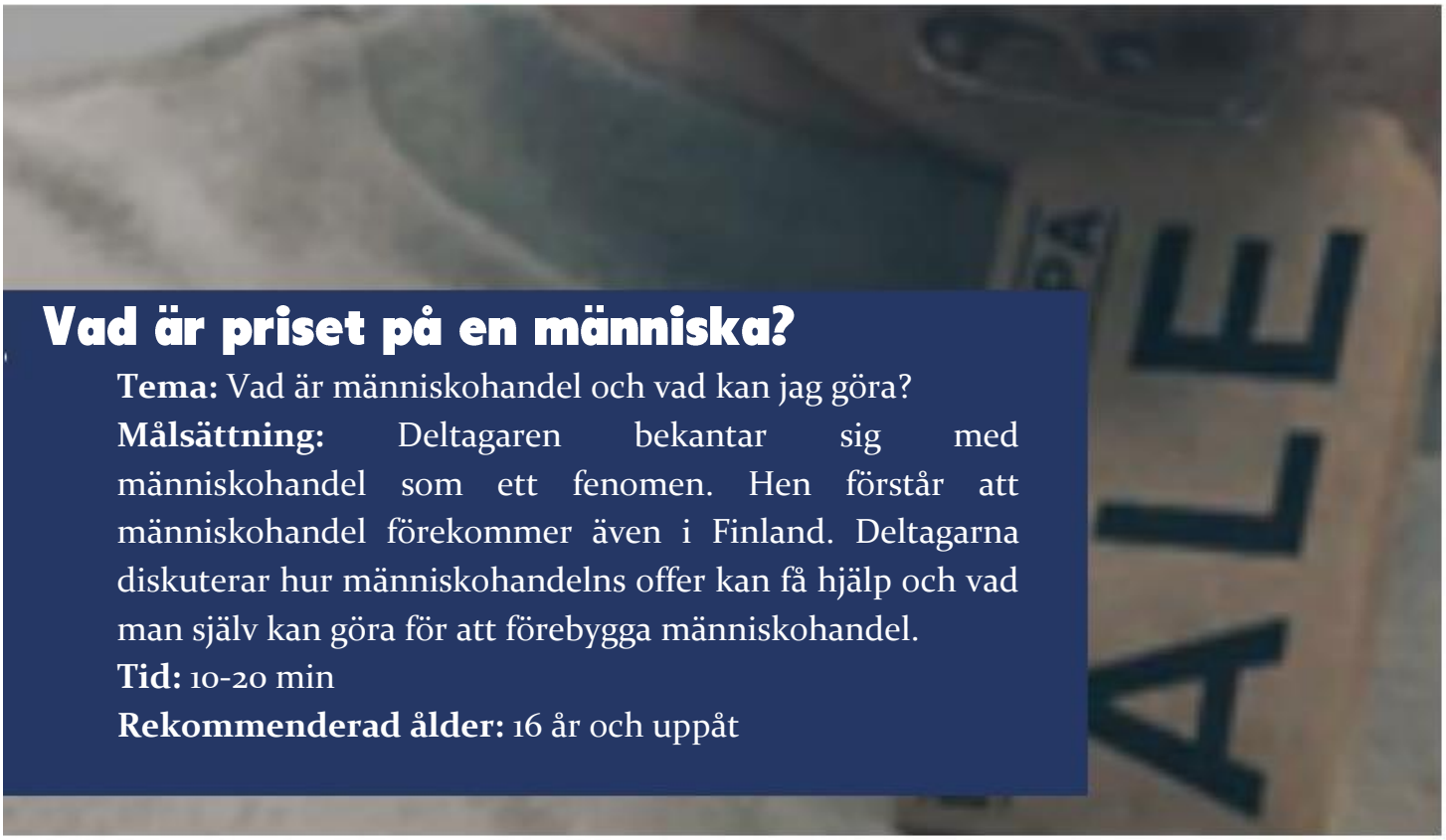

Vad är priset på en människa?

Tema: Vad är människohandel och vad kan jag göra?
Målsättning: Deltagaren bekantar sig med människohandel som ett fenomen. Hen förstår att människohandel förekommer även i Finland. Deltagarna diskuterar hur människohandelns offer kan få hjälp och vad man själv kan göra för att förebygga människohandel.
Tid: 10-20 min
Rekommenderad ålder: 16 år och uppåt

Material

IOM:s finskspråkiga tryckta material laminerat eller utskrivet på tjockt papper.
Materialet är listat separat för uppgifterna 1 och 2.
Finskspråkiga bilagor kan hämtas på adressen https://partio-ohjelma.fi/yli-rajojen/

Instruktioner

Uppgift 1 och 2 fungerar bäst i små grupper med stöd av en ledare, men vid behov kan grupperna också jobba självständigt. Ni kan göra båda uppgifterna eller bara en av dem. Ledaren börjar med att kortfattat berätta för deltagarna om människohandel. Det kan vara bra att ledaren sätter sig in i ämnet på förhand (till exempel via http://www.ihmiskauppa.fi/sv). Den viktigaste informationen finns sammanfattad på s.42. Ledaren kan i förväg välja fall som är lämpliga för uppgiften på basis av deltagarnas ålder, t.ex. så att arbetsrelaterad människohandel framförs starkare än sexuellt utnyttjande.

Berätta för deltagarna att de i följande uppgift/uppgifter får bekanta sig med verkliga människohandelsfall som upptäckts i Finland. Be deltagarna läsa upp texterna på skyltarna och tillsammans diskutera och besvara frågorna. Deltagarna gör uppgiften och diskuterar tillsammans med stöd av ledaren, om de tankar som uppkommer under uppgiften.

Ifall ämnet orsakar oro är det bra att vara förberedd och berätta att människohandelns offer får hjälp och att fenomenet bekämpas globalt genom samarbete mellan myndigheter, internationella organisationer och civilsamhället.

Uppgift 1

Finskspråkigt material till uppgift 1:

- **Fallbeskrivningar** utskrivna på A3-ark. Alla sidor på separata papper.
- **Prislappar** utskrivna på A3-ark. Alla sidor på separata papper. Prislapparna ska klippas ut från pappret.
- **Svaren** utskrivna på A4-ark, dubbelsidiga.

Anvisningar till uppgift 1:
OBS! Aktivitetens bilagor finns endast på finska!

Lyft fram de typiska dragen för människohandel ur fallen som berättas i skyltarna:

- Skuld - Människohandlaren skuldsätter avsiktligt sina offer med genom att begära orimliga summor för att ordna arbete och resan till det nya landet. Ofta betalas inte den överenskomna lönen för arbetet, varmed offret inte har någon möjlighet att betala tillbaka skulden och lämna sitt arbete.
- Lön - Människohandlaren betalar sina offer betydligt lägre lön än lagstadgad minimilön. Även om lönen kan kännas hög i offrets eget hemland måste arbetsgivare betala minst den lön som är godtagbar i landet där arbetet utförs. Människohandlaren kan även dra av olagligt höga ersättningar för arrangemang i anslutning till arbetet så att offret får mycket liten eller ingen lön alls i handen.
- Arbetstid - Människohandelns offer arbetar ofta fler timmar än vad lagen anger, utan adekvat vilo- eller fritid. De betalar inte ut övertidsersättning. Människohandlaren utnyttjar offrets okunskap om arbetslivets regler och arbetstagarens rättigheter.
- Kontroll - Människohandlaren försöker hålla sitt offer under kontroll på olika sätt, t.ex. genom att begränsa kontakterna med utomstående, genom att agera "tolk" vid kontakter med myndigheter, genom att hota offret och hens familj, till och med genom psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld. Offret kan skämmas och känna skuld över situationen, vilket kan hindra hen att be om hjälp.
- Rätt till hjälp – Det är aldrig offrets fel om hen blir utnyttjad. Offret har rätt till hjälp i sin situation i Finland oavsett nationalitet och status.

Uppgiftsbeskrivning

Läs igenom fallbeskrivningarna och sammanför dem med rätt prislappar. Kontrollera slutligen era svar om ni kopplade ihop beskrivningarna och prislapparna rätt. Diskutera tillsammans vad fallen väckte för tankar.

Bakgrundsinformation om människohandel

Människohandel är en global och allvarlig typ av brott och kränkning av de mänskliga rättigheterna. Förenta Nationerna (FN) och Europeiska rådet fastställer människohandel som en händelsekedja där människohandlarna använder till exempel hot, tvång, bedrägeri, sin maktställning eller offrets sårbara ställning för att underkasta offret för utnyttjande. Att värva för att utnyttja en person under 18 år är alltid människohandel.

I Finland förekommer människohandel till exempel genom fall där offret har blivit offer för sexuellt utnyttjande eller utfört oskäligt arbete i exempelvis restaurangbranschen, på byggarbetsplatser, i bärplockning, barnvård och städning. Mer sällsynta former av människohandel i Finland är former där offren bland annat tvingas till brott eller tiggeri, tvångsgifte, olaglig organhandel eller att bli soldat (barn).

Människohandel är inte det samma som människosmuggling. Människohandel är utnyttjande av människor. Smuggling betyder att människor förs in över nationsgränsen utan de tillstånd som är nödvändiga, t.ex. pass och visum.

Offret kan vara en vuxen, ett barn, en medborgare i Finland eller ett annat land. Barn och unga som reser ensamma är i en särskilt sårbar ställning eftersom de inte har någon som hjälper dem i svåra situationer, t.ex. när de blir sjuka eller när pengarna tar slut. Människohandlare riktar in sig på unga runt om i världen via internet. Människohandel kan börja med ett anställningsavtal, en parrelation eller t.ex. ett arrangerat äktenskap vars syfte är att utnyttja personen.

Man kan falla offer för människohandel i Finland eller utomlands. Till Finland har det kommit asylsökande som under sin flykt har fallit offer för människohandlare i ett annat land. Alla offer för människohandel har rätt till trygghet och hjälp i Finland.

Under Migrationsverket arbetar en organisation som hjälper offer för människohandel och som erbjuder rådgivning och stöd med låg tröskel (inklusive boende, hälsovård, psykosocialt stöd, juridisk rådgivning och säkert återvändande till det tidigare hemlandet). I stödsystemet för människohandelns offer fanns 260 personer i juni 2017. En stor del av brukarna har kommit till Finland som asylsökande.

Mellan februari och juli 2017 intervjuade Internationella organisationen för migration IOM sammanlagt 707 flyktingar och migranter i åldrarna 14-17 år som hade kommit till Europa via Italien. Utredningen visade att 88 % av de unga hade upplevt sådant som kan kopplas till risk för människohandel. Nedan följer några exempel:

- 88 % av de unga hade utsatts för fysiskt våld.
- 77 % av de unga uppgav att de under resan hade hållits inlåsta mot deras vilja, t.ex. i ett hus eller ett garage.
- 39 % av de unga hade tvingats arbeta till förmån för någon annan.
- 49 % hade inte fått överenskommen lön för sitt arbete.

Källor:
Tilläggsprotokoll till Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn (2000)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2006/20060071/20060071_2#idp363680
Europeiska rådets protokoll mot handel med människor (2005)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsviite/2012/20120043
Mer information om ämnet och kontaktuppgifter till hjälpsystemet för människohandelns offer: www.ihmiskauppa.fi
Hjälpsystemet för människohandelns offer, lägesbild 1.1 - 30.6.2017 www.migri.fi
Trafficking and Other Exploitative Practices Prevalence Indication Survey, IOM, August 2017. http://migration.iom.int/europe/

Uppgift 2

Material till uppgift 2:

- **Mitä on ihmiskauppa - texten** utskriven dubbelsidigt (på finska)
- **Berättelser från människohandelns offer** - utskrift av två berättelser (på finska)

Anvisningar till uppgift 2:

OBS! Aktivitetens bilagor finns endast på finska!

Fråga i slutet av uppgiften vad deltagarna har lärt sig om människohandel. Diskutera tillsammans vad de kan göra för att förebygga människohandel. På följande sida hittar du exempel och tips på hur en kan förebygga människohandel.

Uppgiftsbeskrivning

Er uppgift är att läsa texten Mitä on ihmiskauppa? och sedan de finskspråkiga skildringarna om offer för människohandel. Diskutera tillsammans kring frågorna i materialet. Ta hjälp av Mitä on ihmiskauppa?- texten. På baksidan av skildringarna baksida hittar ni rätt svar och på nästa sida hittar ni tips på hur ni själva kan förebygga människohandel. Skildringarna är baserade på verkliga händelser.

Vad kan jag göra för att förebygga människohandel?

Konsumera ansvarsfullt:

- Ta reda på var och hur produkten du vill köpa är tillverkad.
- Fråga om företagets åtgärder för att motverka barnarbete, tvångsarbete och människohandel i sin verksamhet och produkternas tillverkningskedja.
- Försök prioritera produkter och tjänster där en tillräckligt stor andel av priset hamnar hos tillverkaren.
- Ta reda på arbetsförhållandena även vid tjänster på din hemort och produkter som är tillverkade i hemlandet.

Ta reda på bakgrundsinformation om din arbetsplats

- Se till att du har ett arbetsavtal när du (sommar)jobbar i hemlandet eller utomlands. I kontraktet ska anges arbetsgivarens uppgifter, lön och ersättningar, arbetstid och ledigheter. Låt en sakkunnig vuxen kontrollera att avtalet är ändamålsenligt innan du undertecknar det.
- Om du ska arbeta utomlands behöver du giltiga resedokument (ID-kort eller pass, eventuellt ett visum) och eventuellt ett arbetstillstånd.
- Se till att få ett eget exemplar eller en kopia av arbetsavtal och övriga dokument och spara dem.
- Ta inte emot arbete eller uppdrag som låter för bra eller för enkelt för att vara sant.

Se över din säkerhet på nätet

- Människohandlare hittar ofta sina offer via Internet.
- Använd Internet på ett säkert och ansvarsfullt sätt.
- Dela inte avslöjande bilder på dig själv och uppmana heller inte någon annan att göra det. Utnyttjande kan börja gradvis och leda till att man gör saker som man inte vill.

Var en pålitlig kamrat:

- Marginalisering och diskriminering kan göra en person sårbar för människohandel och göra det svårare att be om hjälp. Genom att vara en bra kamrat kan du sporra även andra att bemöta alla människor med respekt oavsett personens bakgrund.
- Om din vän har problem, var närvarande, lyssna och berätta att det finns hjälp att få även i de svåraste situationerna.

Våga be om råd och anmäl om du misstänker människohandel:

- Är du orolig för en familjemedlem, vän eller bekant? Finns det tecken på att personen styrs/tvingas att göra saker mot sin vilja och utan möjlighet att komma ur situationen? Ser det ut som att någon utomstående drar nytta av situationen (ekonomiskt)?
- Du kan få ytterligare råd via hjälpsystemet för människohandelns offer vid svåra situationer som gäller dig, din vän eller en utomstående. Det gör ingenting om du inte är helt säker på saken. Hjälpsystemet ber om hjälp av andra myndigheter så det behövs. Hjälpsystemet för människohandelns offer (24/7): 029 5463 177 eller www.ihmiskauppa.fi/sv

Bilagor

Uppgift 1: Barnets rättigheter-Diamant

Barn får inte diskrimineras på grund av utseende, ursprung, åsikter eller andra egenskaper.

Barn får inte utföra arbete som kan hindra dess utbildning eller äventyra dess hälsa och utveckling.

Barn har rätt till vila, lek och fritid.

Barn har rätt att gå i kostnadsfri grundskola.

Barn har rätt till bästa möjliga hälsa och att få den vård de behöver.

Barn har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Barn har rätt att leva med sina föräldrar, om det är bra och säkert för barnet.

Barn ska skyddas mot alla former av våld, försumlig behandling och utnyttjande.

Barn har rätt att uttrycka sin åsikt och bli hörd i frågor som rör barnet självt.

Uppgift 3: Begreppsdomino

Kvotflykting	En person som har flyttat utomlands med avsikten att bo i landet under en längre tid, vanligen minst ett år.
Flykting	En person som har lämnat sitt hem men som inte har lämnat sitt hemland.
Papperslös	En person som beviljats flyktingstatus via FN:s flyktingorgan UNHCR och som anländer till landet inom ramen för den kvot som mottagarlandet har fastställt.
Uppehållstillstånd	En person som på skälig grund riskerar att utsättas för förföljelse på grund av hans eller hennes ras, etniska bakgrund, religion, nationalitet, politiska övertygelse eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp, och som vistas utanför sitt hemland.
Migrant	Ett tillstånd för att vistas i landet, mer heltäckande än visum. Ger mer rättigheter än ett visum, t.ex gällande studier, arbete och rätt att använda samhällstjänster.

Asylsökande	En person som lever i landet utan laglig rätt att vistas i landet. Personens uppehälle i landet är inte officiellt känt eller tillåtet av myndigheterna.

Medborgarskap	En person som är på väg att flytta eller har flyttat över en internationell gräns eller från sin stadigvarande bostadsort inom det egna landet. Oberoende av personens rättsliga status, vistelsens längd och flyttens orsak.

Visum	Individens medlemskap i en viss stat eller ett annat politiskt bildat civilsamhälle, som inbegriper rätten att delta i politisk verksamhet.

Internflykting	Tillstånd av myndighet för att resa in och visas i ett land under en begränsad tid med begränsade rättigheter.

Uppgift 7: Blankett på främmande språk

وزارة التعليم بالولايات المتحدة
مَكتب الحقوق المدَنـية
نموذج شَكوى بسبب الـ تمييز

1. سَجّل مَعلومات عن نفسك.

الاسم الأوّل: _____ اسم العائلة: _____

العنوان:

_____

المدينة: _____ الولاية: _____ الرمز البريدي: _____

رقم الهاتف – نهاراً: _____ ليلاً: _____

افضل وقت للاتصال: _____

عنوان بريدك الإلكتروني:

2. بمن تستطيع الاتصال في حالة عدم تمكُّننا من الاتصال بك؟

اسم الشخص: _____ علاقة الشخص بك: _____

رقم هاتف الشخص نهاراً:

_____

3. من هو الشَخص الذي حَصَل التَمييز ضدّه؟ ضع إشارة عند كل الفئات المنطبقة.

☐ ضدّك ☐ ضدّ شَخص غيرك

إذا كان التمييز قد حَصَل ضدّ شَخص غيرك، فمن فضلك سَجّل

اسم الشَخص الذي حَصَل التمييز ضدّه: _____

رقم الهاتف – نهاراً: _____ ليلاً:

_____

علاقة الشَخص بك: (مثلاً: ابنك أو ابنتك)

_____

عنوان الشَخص الذي حَصَل التَمييز ضدّه، **إذا كان عنوانه يَختلف عن عنوانك:**

_____

المدينة: _____ الولاية: _____ الرمز البريدي: _____

Uppgift 11: Rollkort

Jag är en 21-årig finländsk student och jag är som bäst på utbyte i Spanien.

Jag är en 16-årig gymnasieelev. Min pappa är född i Somalien men flyttade till Finland som flykting innan jag föddes.

Jag är en 13-årig finländsk tjej. Min mamma har dött och min pappa blev arbetslös för 3 år sedan. Han säger att vi borde flytta till en annan ort, så att han kan söka arbete.

Jag har precis tagit studenten och tänker härnäst börja arbeta ideellt i Uganda.

Jag är en 23-årig rom. Jag flyttade från Rumänien till Finland för att studera till arkitekt. Jag tror inte att jag vill återvända till Rumänien.

Jag har flyttat från Irak till Finland som asylsökande och fick avslag på min ansökan om asyl i förra veckan.

Jag är en gift företagsledare som reser mycket. Jag har inga barn.

Jag är en 14-årig finländsk tjej som klarar sig bra i skolan, jag har många vänner och jag vill bli jurist när jag blir stor. Min mamma har afrikanskt härkomst.

Jag är en 7-årig pojke från Afghanistan. Min familj fick asyl i Finland för tre år sedan. Jag lärde mig finska på dagis och talar bättre finska än mina föräldrar.

Jag är en 18-årig samisk flicka. Jag hade velat bo nära min familj i Ivalo men det finns inget arbete för mig där. Jag var tvungen att flytta till Helsingfors för att arbeta.

Jag är en student från Lettland och sommarjobbar som bärplockare. Jag har inte finskt medborgarskap.

Jag är son till kinesiska invandrare. Jag går i gymnasiet och mina föräldrar äger en framgångsrik snabbmatkedja.

Jag är en HIV-positiv ung kvinna. Jag bor i Kuopio och studerar vid yrkeshögskola.

Jag är en 19-årig irakisk man. Jag fick avslag på min asylansökan för ett år sedan och jag borde återvända till Irak. Jag vill inte återvända eftersom kriget pågår och alla mina närmaste har flytt undan bombningarna. Jag är rädd för att dö om jag återvänder.

Jag är en 16-årig gymnasiestuderande. Jag är rullstolsburen.

Jag är en 28-årig kvinna från Finland. Jag flyttade till Malta för två år sedan efter en längre tids arbetslöshet. Jag hittade inget jobb inom min bransch i Finland.

Jag är en 18-årig asylsökande från Syrien och jag har sökt asyl i Finland. Flera av mina släktningar väntar på beslut om asyl i Sverige. Jag skulle vilja åka och träffa dem men jag får inte resa.

Jag är en 21-årig hemlös ung kvinna. Jag bor på Helsingfors gator.

Jag är studerande och aktiv scout. Jag studerar på yrkesskola inom restaurangbranschen.

Jag är en 45-årig kvinna från Somalien. Jag flyttade till Finland med min familj för tre år sedan. Jag har varit arbetslös sedan jag flyttade till Finland, trots att jag hade en hög tjänst i mitt hemland.

#ylirajojen #partiovälittää